

linde bir toplantı düzenledik. Eksikliklerine gösterilen ilginin az olmasına karşın, bölgemizde ilk kez, böylesi bir toplantının düzenlenmesi, 14 Mayıs Eczacılık Günümüzü geçmiş yıllara oranla daha bir coşku ve bilinçle kutlamamıza neden oldu.

Toplantı, saat 9.30'da Oda Başkanımız Ecz. Erdal Akçamlı'nın açış konuşması ile başladı. Açış konuşmasının ardından D. Ü. Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Dr. Hüseyin Yalçınkaya «Dünden Bugüne Reçete» konulu bir konuşma yaptı. Ecz. Filiz Cizreli'nin «İlaç Fiyatlarının Serbest Bırakılması» konusunda görüşlerini dile getirmesinden sonra; TEB Kooperatifçilik Komisyon Üyesi ve Bursa Ecz. Koop. İşletme Müdürü Ecz. Abdülkadir Gedik ana konu olarak seçilen «Eczacı Kooperatifleri» ile ilgili bir konuşma yaptı ve meslektaşlarımızın konu ile ilgili sorunlarını yanıtladı.

Toplantı odamız tarafından verilen öğlen yemeği ile sona erdi. Akşam Tıp Lokalinde yapılan eğlentiyle kutlamalar tamamlandı.

Adına, saygınlığına, onuruna yakışır nice «14 Mayıs'larda» buluşmak dileği ile Dr. Hüseyin Yalçınkaya, Ecz. Filiz Cizreli ve Ecz. Abdülkadir Gedik'in konuşma metinlerini sunuyoruz.

DEOB

DÜNDEN BUGÜNE REÇETE

Dr. Hüseyin Yalçınkaya (*)

Bilinen en eski reçete M.Ö. 2100 yılına aittir. Mezopotamya uygarlığından kalan ve kil tablete çivi yazısıyla yazılmış olan bu reçete hayvansal, bitkisel ve madensel droglar içerir. Reçetenin ilginç yanı, drogların günümüzdeki gibi kullanılmasıdır. En eski farmakope olarak bilinen Mezopotamya farmakopesinde 370 drog kayıtlıdır, bunlardan bazıları; aloe, anason, belladon, cannabis, nane, defne, meyan, safran, kükürt, bakır vb. dir.

Bugün bazı reçetelerde gördüğümüz Rx işareti de ilk kez Eski Mezopotamyalı hekimler tarafından kullanılmıştır. Çünkü bu işaret tanrı Marduk'un sembolü idi.

Mezopotamya uygarlığıyla aynı çağlara rastlayan Eski Mısır Uygarlığı'ndan kalan papirüslerde de reçetelere rastlanmaktadır. George Ebers tarafından Thebes (Eski Mısır'ın başkenti) kentinde bulunan papirüste (M.Ö. 1500) 500 kadar drogdan oluşan 876 reçete kayıtlıdır. Bu papirüste tanı ve tedavi ile birlikte kullanılacak ilaçların hazırlanma yöntemleri ve kullanılış şekilleri de anlatılmaktadır. Eski Mısır'ın

Hearst Papirüsü (M.Ö. 1550)'n deki reçetelerde kesik ve kontüzyonlara karşı küflü ekmek, tuz ve paçavraların uygulanması önerilmektedir. Bu reçeteler penisilin tipi çağdaş ilaçları akla getiriyor, nitekim Uygurlar da yara tedavisinde küflü peynir kullanmışlardır.

Eski Yunanistan'da sağlık tanrısı Aesculap (M. Ö. 500) adına tapınaklar yapılırdı (bunlardan biri Bergama'da olup, M. Ö. 4. yy. da kurulmuştur). Bu tapınaklarda rahip hekimler tarafından hastalara psikoterapi uygulanırdı. Hastaya rüyasında Aesculap'ı göreceği telkin edilirdi. Sunulan şerbetlerin de etkisiyle bu tapınakta bir gece uyuyan hasta rüyasında Aesculap'ı görür, Aesculap hastaya reçete yazardı. Bu tapınaklarda tıbbî tedavi ve küçük cerrahi de uygulanırdı. Hipokrat'tan sonra E. Yunanistan'da mitolojik tıbbın yerini pozitif tıp almıştır.

Aztek (E. Meksika) krallarının tıbbî bitkilerle dolu botanik bahçeleri vardı.

Eski çağlarda hekim ve eczacı aynı kişi olduğundan, reçetelerin amacı eczacıya bir direktif değildi. Denenmiş ve yararları görülmüş ilâç formüllerinin gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla yazılırdı.

Hekim ve eczacı arasında bir çeşit anlaşma aracı olan reçete-

nin bu anlamda kullanılmaya başlanması 13. yy. da apotekerlerin doğuşu ve eczacılık mesleğinin hekimlik mesleğinden ayrılmasıyla görülür.

Anadolu Türk hekimleri reçetelerini Arapça olarak yazarlar ve «Huz» sözcüğü ile başlardı. 1308 yılında Anadolu Selçuklu Devleti yıkılıp, yerini Türk Beyliklerine bırakınca Türkçe öncelik kazandı. Çünkü Türk Beyleri Selçuk Sultanları gibi Arapça ve Farsça bilmiyorlardı. Bu dönemde Türk diliyle bilimsel eserler yazıldığı gibi, hekimler de reçetelerine «Alasın» sözcüğü ile başladılar. Bu gelenek İstanbul'un fethine kadar sürmüş, Fatih'ten sonra tekrar Arapça ve Farsça ağırlık kazanmış ve 19. yy.a kadar sürmüştür. 1827 yılında kurulan Tıphane ve Cerrahhane-i Amire'nin öğretim dili İtalyanca olduğundan reçeteler de İtalyanca yazılmıştır. 1838 de Tıbbiye'de çağdaşlaşma çabaları sırasında öğretim dili Fransızca ve kısmen Lâtince olmuştur. Bundan böyle ülkemiz hekimi reçeteye recipez sözcüğünün kısaltılmışı Rp harfleriyle başlamıştır. Hatta 1867 de Tıbbiye'de öğretim dilinin Türkçeleştirilmesine karşın reçete dili değiştirilmemiştir. Uluslararası bir reçete dilinin yararlı olacağı görüşü, reçete dilinin aynı kalmasında etkin olmuştur.

Reçete dilinin günlük dilden farklı olmasının ilâca psikolojik etki kazandıracağı görüşüne dayalı olarak, reçeteler okunaksız yazılmış ve yazılmaktadır. Ancak çağımız insanının bu tür bir psikolojik etki altında kalabileceği mantıklı görünmektedir. Okunaksız reçetelerin yarattığı sorunlar gün geçtikçe artmakta, giderek tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır.

KAYNAKLAR :

- 1 - Demirhan, A. : Medikal Deontoloji ve Reçete, Dirim, c. 51, 1976, s. 314.
- 2 - Demirhan, A. : Kısa Tıp Tarihi, Bursa Üniversitesi basımevi, Bursa, 1982.
- 3 - Kumbaracılar, S. : Türkiye'de Reçetenin Tarihçesi, Dirim, C. 25, sayı 6, Haziran 1950, s. 206-211.
- 4 - Sayılı, A. : Mısır ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp, Ankara, 1966.
- 5 - Şehsuvaroğlu, B.N. : Eczacılık Tarihi Dersleri, İstanbul, 1975.
- 6 - Uzluk, F.N. : Genel Tıp Tarihi (I), Ankara, 1968.
- 7 - Ünver, A. Süheyl : Tıp Tarihi, İstanbul Üniversitesi yayınları, İst. 1943.

(*) D. Ü. Tıp Fak. Deontoloji Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi.